

»Slovenija mora postati gospodarsko uspešna nizkoogljična družba«

SPOROČILO ZA JAVNOST / Ljubljana, 22. november 2019

V petek, 22. novembra 2019, je zasedal upravni odbor (UO) Energetske zbornice Slovenije (EZS). Člani UO EZS so **podaljšali mandat izvršnemu direktorju EZS Antonu Colariču za štiriletno obdobje 2020-2024**, torej od januarja 2020 do konca decembra 2023. Seja je bila sicer v glavnem namenjena **analizi energetike za leto 2018** (analizo so pripravili v sektorju za analitiko v Gospodarski zbornici Slovenije – GZS). **Analiza je pokazala, da je stanje v slovenski energetiki še vedno dobro, ni pa brez izzivov.**

Predsednik EZS Marjan Eberlinc je zato v razpravi poudaril, da si EZS želi čim prej sprejetje ključnega strateškega energetskega dokumenta na ravni države, kar predstavlja Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN). »Poleg sprejetja NEPN si želimo tudi, da slovenska energetika napreduje, da se bo še naprej uvrščala v sam vrh indeksa energetske trileme Svetovnega energetskega sveta (WEC),« je poudaril Eberlinc.¹ Ob tem je še jasno dodal, da si EZS želi spodbujati takšne trajnostne energetske rešitve, ki bodo pripeljale do tega, da Slovenija postane gospodarsko uspešna nizkoogljična družba. »Zanamcem je treba pustiti takšno energetiko – oziroma takšno oskrbo z energijo – ki bo enako kakovostna, kot je dandanes,« pravi Eberlinc.

Predsednik EZS sicer opozarja, da se energetika nahaja v obdobju velikih sprememb. »Če se zavedamo sprememb, če sledimo trendom, lahko razmišljamo o naslednjih korakih, o nadaljnjem razvoju. Imejmo v mislih priložnosti, ki se ponujajo na notranjem evropskem trgu,« pravi Eberlinc v želji, da bo analitika energetike tudi za leto 2019 in nadaljnja leta prikazala dobro stanje v panogi. »Širše slovensko gospodarstvo je še kako povezano z dobro delujočim energetske sektorjem. Dobre rezultate pa lahko energetska panoga dosega, če se bo znašla v širšem evropskem okolju,« poudarja Eberlinc. Spomnil je tudi, da je Evropska komisija natanko pred letom dni, torej konec novembra 2018, sprejela strateško dolgoročno vizijo, imenovano [Čisti planet za vse, za uspešno, moderno, konkurenčno in podnebno nevtrarno gospodarstvo do leta 2050](#) – ki kaže, kako lahko Evropa utira pot do podnebne nevtralnosti prek naložb v realistične tehnološke rešitve, opolnomočenja državljanov in usklajevanja ukrepov na ključnih področjih, kot so industrijska politika, finance ali raziskave, obenem pa zagotavlja socialno pravičnost za pravičen prehod.

Analiza, ki jo je obravnaval UO EZS, vključuje podjetja v dejavnosti energetike, ki so po oceni EZS in Analitike GZS uvrščene v reprezentativne dejavnosti. Glavne skupine dejavnosti v okviru pojmovana sektorja energetike so naslednje:

- Premogovništvo
- Proizvodnja električne energije
- Prenos električne energije (ELES)
- SODO

¹ Trilema države razvršča glede na (1) varnost in zanesljivost oskrbe (energy security), (2) enakopravnost in cenovno dostopnost energije (energy equity) in (3) okoljsko trajnost (environmental sustainability). Letos je sicer Slovenija na tej lestvici padla za šest mest in pristala na 12. mestu, v kategoriji energetske varnosti pa je zasedla 9. mesto, kar je še vedno izvrstno, saj gre za primerjavo med 128 državami sveta.

- Upravljanje energetskega trga
- Trgovanje in distribucija
- Oskrba s paro in vročo vodo
- Posredništvo in trgovina z gorivi

»Kazalniki v teh dejavnosti so seveda različni, izzivi pred nekaterimi področji precej večji kot pri drugih. Če se bomo povezali, med seboj izmenjevali ideje, bili odprti in imeli pogled usmerjen proti letom 2030 in 2050 – kajti niso tako daleč, kot se morda zdi – bomo lahko tudi v prihodnje govorili o pozitivnih kazalcih in o trajnostnem razvoju, ki si ga vsi tako zelo želimo,« je v okviru EZS še povedal Eberlinc.

Nekaj ključnih poudarkov iz Analize:

Rast cen večine energentov

Cene električne energije za podjetja (brez omrežnine, dajatev, trošarine in DDV) so se po doseženem vrhu v letu 2009 (70 EUR/MWh) zniževale do leta 2017 (42,4 EUR/MWh). V letu 2018 pa se je cena zvišala na 48,4 EUR/MWh. **Končna cena brez DDV** je v 2018 znašala 79 EUR/MWh, kar je bilo za 3,4 % več kot v predhodnem letu.

Cene električne energije za gospodinjstva (brez omrežnine, dajatev, trošarine in DDV) je znašala 54,31 EUR/MWh, kar je bilo sicer za 0,1 % več kot v predhodnem letu, ampak za 18,4 % nižje kot v 2008. **Končna cena** električne energije po davkih je v 2018 porasla za 0,3 % glede na predhodno leto (na 158,54 EUR/MWh), od leta 2008 pa je bila višja za 38,3 %, kar je predvsem posledica rasti dajatev in trošarin. Cene električne energije so se občutno zvišale predvsem v drugi polovici leta 2018.

Cene zemeljskega plina za podjetja (brez omrežnine, dajatev, trošarine in DDV) so se v 2018 zvišale za 10,1 % na 0,2277 EUR/Sm³. Končna cena zemeljskega plina brez DDV je porasla za 7,9 % na 0,3827 EUR/Sm³. Glede na leto 2012 je bila cena nižja za 27,5 %.

Zemeljski plin za gospodinjstva se je podražil za 1,9 % na 0,055 EUR/kWh, za negospodinjstva za 7,3 % na 0,030 EUR/kWh. Cene zemeljskega plina so se v letu 2018 občutno zvišale. Povprečna dnevna cena na avstrijski borzi CEGH, ki predstavlja referenco tudi za slovenski trg, je v letu 2018 znašala 22,97 EUR/MWh, kar je bilo 27,1 % več kot v letu 2017.

Padec domače proizvodnje ob rasti končne porabe

Po podatkih iz energetske bilance se je domača proizvodnja energije v letu 2018 znižala za 3,3 % na 3.542 tisoč ton ekvivalentne nafte (TOE), kar je najmanj po letu 2015. Oskrba z energijo se je znižala za 0,6 % na 6,9 mio TOE, medtem ko je končna poraba narasla za 0,6 %.

Poraba električne energije na enoto BDP se je znižala za 2,4 %, kar pomeni, da je bila poraba energije namenjena vse produktivnejši rabi.

Naftni derivati najpomembnejši v oskrbi, nuklearna energija pri proizvodnji

V Sloveniji je domača proizvodnja energije (v vseh oblikah) znašala 150 tisoč TJ, kar je bilo 2,4 % manj kot v predhodnem letu. Znotraj tega je proizvodnja energije iz Nuklearne elektrarne Krško (NEK) predstavljal 42 % celote, trdnih goriv 25 %, obnovljivih virov in odpadkov 19 %, hidroenergije pa 11 %. Oskrba z energijo (proizvodnja, povečana za uvoz in znižana za izvoz) se je znižala za 0,4 % na 285 tisoč TJ.

Pri oskrbi je izstopal delež naftnih derivatov (34 %), ki se sicer uporabljajo predvsem v gospodarskem in potniškem transportu. 22 % je predstavljal nuklearna energija, 17 % trdna goriva, 11 % obnovljivi viri in odpadki in 11 % zemeljski plin. Hidro energija je predstavljal 6 % celotne energije. Oskrba hidro energije se je povečala najbolj, in sicer za 22 %, medtem ko je nuklearna upadla za 8 %.

Dobro poslovanje: Skoraj 14 milijard evrov prihodkov, vendar manj dobička

Finančno poslovanje energetskega sektorja je bilo vnovič zelo dobro. **Prodaja** se je povečala za 4,2 %

na 13,9 mrd EUR, kar je bila ponovno najvišja vrednost v zgodovini.

Dodana vrednost je porasla precej manj, za 1,4 % na 1,2 mrd EUR. V zadnjih desetih letih je dodana vrednost v povprečju znašala nad 1,1 mrd EUR. **Število zaposlenih** je v 2018 poraslo za 266 oseb oz. za 2,4 % na 11.511 oseb, kar pomeni drugo leto rasti števila zaposlenih po večletnem ciklusu zniževanja števila zaposlenih (12.000 zaposlenih v 2008). Povprečna mesečna **bruto plača** na zaposlenega je znašala 2.486 EUR in je bila medletno višja za 1,8 %.

V dejavnosti je bilo ustvarjene 725 mio EUR **EBITDA**, kar po doseženem lokalnem vrhu v 2017 pomeni 1,3-odstotni padec, na kar je vplivala rast stroškov dela (+4,7 %), stroškov blaga, materiala in storitev (+4,2 %) in slabši finančni izid. EBITDA marža je ponovno upadla in je bila najnižja v zadnjih 10 letih (5,4 %), kar odraža tudi povečan nivo trgovanja z energenti, ki je vplival na višanje prihodkov, ne pa na korespondenčno krepitev te marže. **Neto dobička** je bilo 220,8 mio EUR oziroma za 13,3 mio EUR (-5,7 %) manj kot v predhodnem letu. Donosnost kapitala se je zmanjšala na 3,5 % (3,8 % v 2017). Na znižanje dobička je imela ključen vpliv večja izguba v Termoelektrarni Šoštanj (TEŠ). **Likvidnost** je ostala visoka (kratkoročni koeficient pri 1,2), medtem ko se je **relativna zadolženost** v 2017 znižala na najnižjo vrednost po 2012, v 2018 pa je spet nekoliko porasla (3,6-kratnik EBITDA).

- **Premogovništvo – Petmilijonska izguba:** Dejavnost je po pozitivnem poslovanju v predhodnem letu (2,8 mio EUR), ki je bilo prvo v petnajstih letih, zopet poslovala z izgubo, in sicer v višini 5,2 milijona evrov. Premogovnik Velenje je imel 3,8 mio EUR izgube, izguba Rudnika Trbovlje Hrastnik (RTH) pa je zrasla z 0,6 na 1,4 mio EUR. V letu 2018 je bila v Premogovniku Velenje dosežena proizvodnja v višini 3.216.735 ton premoga, kar je za 4,1 % manj kot v 2017.

- **Proizvodnja električne energije – Večja proizvodnja elektrike iz HE ter manjša proizvodnja iz TE in JE:** Proizvodnjo električne energije lahko razdelimo na proizvodnjo v jedrski elektrarni (JE), termoelektrarnah (TE), hidroelektrarnah (HE), plinskih elektrarnah in proizvodnjo iz OVE, predvsem iz sonca. V letu 2018 je bila proizvodnja električne energije iz jedrske elektrarne za 483 GWh (oz. za 8 %) manjša, zaradi boljše hidrologije pa je bila višja proizvodnja iz hidroelektrarn, in sicer za 697 GWh (oz. za 19 %). Termoelektrarne so v letu 2018 proizvedle 213 GWh oziroma za 5 % manj električne energije kot leto poprej. V JE je bilo proizvedene 35,4 % vse električne energije v Sloveniji (polovica je izvožena na Hrvaško), v TE tretjina, v HE 30 % in iz OVE 1,6 % (predvsem sončne elektrarne). Zaradi zadnje skupine je precej poraslo število proizvajalcev električne energije, in sicer s 102 v letu 2007 na 502 v letu 2018.

Prihodki od prodaje v dejavnosti so v letu 2018 znašali 623,5 mio EUR – na podobni ravni kot zadnja 4 leta, ko so se gibali med 613 in 623 mio EUR. Dejavnost je po prihodkih zelo koncentrirana, saj največje tri družbe ustvarijo 69 %, največjih deset družb pa 85 % čistih prihodkov v dejavnosti. Individualno izstopata TEŠ in NEK, saj prvi predstavlja tretjino vseh prihodkov v dejavnosti, drugi pa 26 %. Rast pri hidroelektrarnah je zagotavljala ugodna hidrologija ter s tem povezan visok izkoristek elektrarne. Pri hidroelektrarnah so se celotni prihodki zvišali za 5,1 %.

Dejavnost kot celota je poslovala z izgubo (27,9 mio EUR), ki je bila precej višja kot v 2017 (10,6 mio EUR izgube). Že četrto leto je dejavnost beležila izgubo, predvsem zaradi TEŠ. Izguba TEŠ je bila v 2018 visoka (58,5 mio EUR) tako zaradi enkratne slabitve neopredmetenih sredstev (19 mio EUR) kot tudi tekočega slabšega poslovanja. HE so v 2018 skupaj zabeležile 18,8 mio EUR dobička; nominalno največ dobička so ustvarile Dravske elektrarne Maribor (DEM) (8,3 mio EUR) in Soške elektrarne Nova Gorica (SENG) (4 mio EUR). Še v letih 2007 in 2008 je bilo dobička v dejavnosti več kot 70 mio EUR letno, dinamika pa se je pričela slabšati predvsem po letu 2013, predvsem zaradi družbe TEŠ. Zadolženost v dejavnosti je ostala visoka, saj je razmerje med neto dolgom in EBITDA pri 5,5-kratniku, kar je največ po letu 2015 (6,2).

- **Prenos električne energije (ELES) – Nižji čisti poslovni prihodki:** Skupna oddaja električne energije proizvajalcev v prenosno omrežje je v letu 2018 znašala 13.954 GWh, kar je bilo za 1 GWh

manj kot leta 2017. V prenosno omrežje so HE oddale 4.421 GWh električne energije, TE 4.049 GWh, NEK pa 5.483 GWh električne energije. ELES-u so v letu 2018 čisti prihodki od prodaje upadli za 6,1 %, medtem ko so se v zadnjih štirih letih povečevali po 7,4-odstotni stopnji. Nižji poslovni prihodki izhajajo predvsem iz nižjih prihodkov od izravnave sistema od tistih v 2017. Večino poslovnih prihodkov predstavljajo prihodki iz prenosnega sistema. Prodaja v Sloveniji se je znižala za 0,6 %, na trgih EU pa za 28,4 %.

- **Trgovanje in distribucija z energenti – Manj trgovanja:** Dejavnost trgovanja in distribucije obsega štiri večje skupine družb (trgovci z elektriko in plinom / elektrodistribucije / distribucija plina / sistemska operaterja Plinovodi in SODO). Dejavnost je kot celota ustvarila 5,9 mrd EUR prodaje, kar je bilo za 5,3 % manj kot v 2017. Upad je posledica manj poslov pri trgovanju z energenti, saj se je pri največjih petih družbah prodaja v povprečju malenkostno znižala. Dodana vrednost na zaposlenega je variirala v pasu med 107 in 110.000 EUR. Najvišjo rast čistih prihodkov so lani zabeležili v distribuciji plinastih goriv (za 2,9 %), kjer pa je dodana vrednost upadla za 4 %. V distribuciji električne energije (brez SODO) je čisti prihodek porasel za 0,7 %, dodana vrednost za 4,8 %.

- **Oskrba s paro in vročo vodo – Rast prihodkov:** V letu 2018 je bilo proizvedene (bruto) za 9.292 TJ toplote, kar je bilo za 1,7 % manj kot predhodno leto. Zaradi mile zime je bila poraba tudi manjša (po ocenah za 1,3 %). Družbe, ki se ukvarjajo z oskrbo s paro in vročo vodo so v letu 2018 beležile 200,5 mio EUR prihodkov, kar je bilo za 8,3 % več kot v predhodnem letu. Prihodki se zvišujejo četrto leto zapored in so bili najvišji v zadnjih 10 letih. Delež porabljene toplote v vsej porabljeni energiji v Sloveniji je sicer majhen (3,5 %); gospodinjstva porabijo skoraj 43 % te toplote, predelovalne dejavnosti in gradbeništvo 28 %, drugi porabniki pa še dobro petino.

- **Posredništvo in trgovina z gorivi – Visoka rast dobička v zadnjih treh letih:** Dejavnost posredništva in trgovine z gorivi je ena izmed najpomembnejših v segmentu energije, saj so družbe v 2018 skupaj ustvarile za 6,8 mrd EUR prihodkov. Koncentracija v sektorju je visoka, saj prva družba (Petrol) predstavlja dve tretjini prodaje, druga 12 %, naslednjih osem pa še petino. Višje cene naftnih derivatov so prispevale k temu, da se je prodaja zadnji dve leti zviševala, samo v letu 2018 za 15,4 % (čisti prihodki od prodaje za 14,7 %). V največji družbi, Petrol, so se čisti prihodki zvišali za 13,7 %. Delež prodaje na tujih trgih ni zanemarljiv in se tudi postopno viša. V letu 2018 je delež izvoznih prihodkov znašal 39 %. Visok je predvsem zaradi visoke usmerjenosti posameznih družb v izvoz, kot so Valiant (99,6 %), Kuwait Petroleum (88 %), Geoplin (59 %) in Petrol (39 %).

Dodana vrednost v dejavnosti se je zvišala za 4,1 % na 310 mio EUR ter raste zadnjih pet let, vendar se je bruto marža znižala s 5,1 na 4,6 %, kar odraža več poslov trgovanja z energenti, ki ne prinašajo veliko k rasti dodane vrednosti oz. manj kot k prodaji. EBITDA se je povečala le za 0,4 % na 210 mio EUR. EBITDA marža je znašala 3,1 % (v 2017 3,6 %) in se med največjimi petimi trgovci precej razlikuje, tudi zaradi poslovnega modela, ter se giblje med 2,1 in 4,6 %. V desetletnem obdobju je EBITDA marža v dejavnosti v povprečju znašala 3,4 %.

Finančni izid je bil ključen za velik porast neto dobička, saj se je izboljšal z 10 mio EUR izgube v 2017 na 17 mio EUR dobička v 2018. Pri tem so se finančni prihodki okrepili s 56 na 116 milijonov evrov, medtem ko so finančni odhodki porasli manj, s 65 na 99 milijonov evrov. Dejavnost je beležila 140 mio EUR neto dobička (za četrtno več), pri petih največjih družbah je medletna rast dobička znašala 9,8 %. Dobiček je v zadnjih treh letih rasel s 35-odstotno letno stopnjo.

Zadolženost v dejavnosti je zmerna pri 2,3-kratniku neto dolga na EBITDA (2,4 v 2017). To je manj, kot je znašala v povprečju v desetletju (3,2). Glavnino dolga odpade na največjo družbo v dejavnosti, Petrol, kjer vrednost tega kazalnika znaša 3, in Kuwait Petroleum (nad 10).